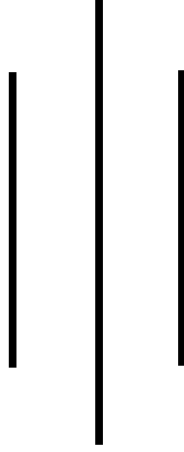
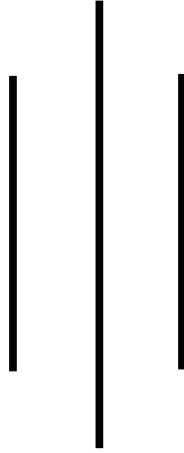

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति:- २०७४/०८/०४

बंगलाचुली गाउँपालिका
कमिरेचौर, दाङ

प्रस्तावना

नेपालको संविधानको धारा ३५ मा स्वास्थ्य सम्बन्धी हक : उपधारा(१) प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने हक हुनेछ र कसैलाई पनि आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित गरिने छैन । उपधारा (२) प्रत्येक व्यक्तिलाई आफ्नो स्वास्थ्य उपचारको सम्बन्धमा जानकारी पाउने हक हुनेछ । उपधारा (३) प्रत्येक नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचको हक हुनेछ । उपधारा (४) प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुनेछ । नेपालको स्वास्थ्य नीति २०७१ अनुसार मौलिक हकका रूपमा रहेको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकहरूको सहज पहुँचमा पुग्ने गरी (Universal Health Coverage) प्रभावकारी रूपमा उपलब्ध गराउने एवं आधारभूत स्वास्थ्य सेवानिःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराउने, स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरू स्थानिय तहमानै हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धमा नेपालको संविधानको अनुसूचि ८२ मा स्थानीय तहमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरू स्थानीय तहमानै हस्तान्तरण गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार (माननीय स्वास्थ्य मन्त्रीस्तर)को मिति २०७४।५।१९को ४ नं.को निर्णय अनुसार स्थानीय स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको हकमा स्थानीय तहले नै व्यवस्थापन गर्ने गरी हस्तान्तरण गर्ने निर्णय तथा बंगलाचुली गाँउपालिका अन्तर्गत संचालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई व्यवस्थित तथा जनअपेक्षाअनुरूप स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्थानीय तहमानै स्वास्थ्य सम्बन्धि नीती तथा कार्यविधि बनाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकहरूको सहज पहुँचमा पुरयाउन स्थानीय रूपमा स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समिति गठन गर्न बाञ्छनीय भएकोले स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समिति कार्यविधि बनेको हो ।

भाग-१

प्रारम्भिक

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीको नाम “स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समिति कार्यविधि २०७४” रहेको छ । यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

१.१ स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समिति भन्नाले :

स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाको कार्य योजना कार्यान्वयन अनुगमन मुल्याङ्कन तथा भौतिक पुर्बाधारको व्यवस्थापनको लागि गठन गरिएको समिति हुनेछ ।

१.२. स्वास्थ्य संस्था भन्नाले :

बंगलाचुली गाँउपालिका अन्तर्गत वडामा रहेको प्राथमीक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी लाई मानिने छ ।

१.३. संरक्षक भन्नाले:

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको संरक्षकलाई बुझनु पर्ने छ ।

१.४. अध्यक्ष भन्नाले :

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षलाई बुझनु पर्ने छ ।

१.५. उपाध्यक्ष भन्नाले :

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको उपाध्यक्षलाई बुझनु पर्ने छ ।

१.६. सदस्य सचिव भन्नाले: स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको

सदस्य सचिवलाई बुझनुपर्ने छ ।

१.७.समिति सदस्य भन्नाले:

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको सदस्यलाई बुझनु पर्नेछ ।

१.८. कर्मचारी भन्नाले:

स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवामा खटिने स्वास्थ्यकर्मि लगायत अन्य कर्मचारीलाई बुझनु पर्ने छ ।

१.९.महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका भन्नाले:

बिना पारिश्रमिक स्थानीयरूपमा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा पुरयाउन खटियका महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकालाई बुझनु पर्ने छ ।

भाग. २

समितिको गठन

२. स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन देहाय बमोजिमको हुनेछ ।

२.१. संरक्षक: गाँउपालिकाको अध्यक्ष

२.२. अध्यक्ष : सम्बन्धित वडाको निर्वाचित वडा अध्यक्ष.....१ जना

२.३.उपाध्यक्ष : समितिको अध्यक्षले मनोनित गरेको व्यक्ति.....१ जना

२.४. सदस्य : स्वास्थ्य संस्था रहेको क्षेत्रको नजिकको विधालयको प्र.अ.....१जना

२.५. सदस्य : स्थानिय व्यापार संघको प्रतिनिधि.....१जना

२.६.सदस्य: संरक्षकबाट मनोनित स्थानिय लब्ध प्रतिष्ठित महिला .....१जना

२.७.सदस्य: संरक्षकबाट मनोनित सम्बन्धित वडा कार्यालयको अधिकृत....१जना

२.८.सदस्य सचिव: सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको ईन्चार्ज .....१जना

२.९.समितिको संख्या ७ जनाको हुनेछ ।

२.१०. आमन्त्रित गर्ने सक्ने व्यवस्था : स्वास्थ्य संस्थालाई कार्यक्रमको आवश्यकता अनुसार निर्वाचित जनप्रतिनिधी, समाजसेवि,महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका,किशोरकिशारी,बाल बाल संजाल,ज्येष्ठ नागरिक,तथा विज्ञहरुलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

२.११. समितिको पदावधि : निर्वाचित जनप्रतिनिधि को कार्यकाल रहेसम्म यस संस्थाको पदाधिकारी तथा सदस्य को पदावधि कायमै रहने छ ।

२.१२. समितिको पदावधि समाप्त : नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार,तथा स्थानिय तहको ऐन नियम तथा विधान अनुरूप ऐन नियम शंसोधन भएमा पद रिक्त रहने छ । कुनै सदस्यले राजिनामा दिएमा ,मृत्यु भएमा वा अन्य गैर कानुनी रूपमा सजाए भोगि दण्डित भएमा उक्त पद स्वतः रिक्त रहने छ ।

भाग - ३

व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य अधिकार

३.स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ ।

३.१.व्यवस्थापन समितिको बैठक : व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको सदस्य सचिवले महिनाको एक पटक समितिको बैठक बसाल्नु पर्नेछ । आवश्यकता भएमा जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्ने छ ।

- ३.२. वडास्तरमा जनमुखि आधारभुत स्वास्थ्य योजना पुरयाउन वडास्वास्थ्य योजना तयार पार्ने, योजना बनाउदा भुगोल, अल्पसंख्यक,आदिवासी,ज्येष्ठ नागरिक, बिपन्न बर्ग,अपांग,बालबालिका,किशोर किशोरी,महिला समुहलाई मध्यनजर राख्नु पर्ने छ ।
- ३.३. स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक संरचना तथा मर्मत संभारको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।
- ३.४. स्वास्थ्य संस्थाबाट दिईने सेवामा सुविधा सम्पन्न गर्न फर्निचर ,औषधि,उपकरण आदिको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ।
- ३.५.स्वास्थ्य संस्थाबाट दिईने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने छ ।
- ३.६.लक्ष्य अनुसार प्रगति नभएमा समयमै समिक्षागरि थप योजना तयार गरि कार्यक्रम गर्ने छ ।
- ३.७. व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्ने छ ।
- ३.८.बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुने छ ।

४. स्वास्थ्य संस्थाको बजेट

- ४.१. स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नै बैंक खाता रहने छ, बैंक खाता खोल्दा सरकारी स्वामित्वमा रहेको बैंकमा खाता खोल्ने छ ।
- ४.२.स्वास्थ्य संस्थाको खाता संचालन सदस्य सचिव र समितिको अध्यक्षको नाममा संयुक्तरूपमा खोल्ने छ ।
- ४.३.संस्थाको आर्थिक कारोबार बैंक मार्फतबाट गरिने छ ।
- ४.४.व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसारमात्र आर्थिक कारोबार गर्नु पर्ने छ ।
- ४.५. आर्थिकश्रोतको रूपमा वडा ,उप महानगर पालिका,अन्य,दान दातव्य,प्रदेस सरकार तथा केन्द्र सरकार ,संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदानलाई संभन्नु पर्ने छ ।
- ४.६. सदस्य सचिवले आर्थिक आय(व्ययको विवरण चुस्त दुरुस्त राख्नु पर्ने छ ।
- ४.७. वर्षमा एक पटक आम भेला गराई सार्वजनिक लेखापरिक्षणका साथै आय-व्यय सार्वजनिक गरि अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।
- ४.८. प्रत्येक वर्ष आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउनु पर्ने छ ।
- ४.९. स्वास्थ्य संस्थाको कार्य प्रगति विवरण वडा समितिमा पेशगरि अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।

५. जनशक्तिको व्यवस्थापन

- ५.१. नेपाल सरकारको स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको कर्मचारिबाट सेवाग्राहि लाई सेवा दिन कठिन भएमा वा सेवाग्राहिको चाप बढी भएमा जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी परिचालन गर्नुपर्ने छ ।
- ५.२.आवस्यकता अनुसार कर्मचारिको अस्थायि करार नियुक्ती गर्न सकिने छ ।
- ५.३. कर्मचारि करारमा व्यवस्था गर्दा श्रोतको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
- ५.४.करारमा नियुक्त गरिएका कर्मचारिको कार्यसम्पादनको आधारमा म्याद थप गर्न सकिने छ ।
- ५.५.करार कर्मचारिको कार्यसम्पादन सन्तोषजनक नरहेमा वा कार्यक्रम समाप्त भएमा त्यस्तो करार कर्मचारिलाई म्यादथप नगरि अवकास गर्न सकिने छ ।
- ५.६.संस्थामा कार्यरत कर्मचारिको भैपरि आउने विदा,पर्व विदा र ७ दिन घरविदा संस्थाका प्रमुखले स्विकृत गर्नु पर्ने छ । त्यस बाहेक अन्य विदाकोहकमा संस्थाबाट सिफारिस गरि स्वीकृतको लागि उपमहानगरपालिकामा पठाउनु पर्ने छ। विदा लिदा वा दिदा दैनिक सेवामा बाधानपर्ने गरि व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

५.७.संस्थामा कार्यरत कर्मचारिको कार्यसम्पादन तथा मुल्यांकन कार्यप्रगतिमा आधारित व्यवस्थापन प्रणालि(Performance Base Management System, PBMS)मा गर्नु पर्ने छ ।

५.८.PBMS प्रणालि अनुसार उच्च अंक प्राप्त गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कार तथा न्यून तथा मापदण्ड भन्दा कम अंक ल्याउने कर्मचारिलाई चेतावनी वा दण्डको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।

५.९.संस्थामा कार्यरत कर्मचारिलाई प्रत्येक वर्ष श्रावण महिनाको पहिलो हप्तामा कार्यसम्पादन मुल्यांकन फाराम तथा श्रावण महिना भित्र सम्पति विवरण फाराम भर्न लगाउन व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।

५.१०.कर्मचारिको योग्यता, क्षमता, अनुभव र लगनशिलताको मुल्यांकन गरि स्तरोन्नतिको लागि पहल गर्न सक्ने छ ।

५.११. कर्मचारिको क्षमतामा अभिवृद्धी गर्न तालिम,अवलोकन, भ्रमण,अन्तरकृया का साथै समिक्षाको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

५.१२. कर्मचारिको सेवा सुविधा निजामति सेवा ऐन नियमावलि, स्वास्थ्य सेवा ऐन,स्थानीय तहको ऐन नियमावलि अनुरूप गर्नु पर्ने छ ।

५.१३. संस्थामा सेवा लिन आउने सेवाग्राहिलाई सरल,सुलभ,छिटो छरिटो र समय सिमा सम्म सेवा पुरयाउन व्यवस्था गर्नु पर्ने छ । बेला बेलामा समितिबाट अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।

६.औषधि तथा उपकरण आपूर्ति

६.१. आधारभुत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क रुपमा उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारको स्वास्थ्य नीति तथा मौलिकहकको रुपमा व्यवस्था भए बमोजिम स्वास्थ्य संस्थामा तोकिएको औषधि नियमित रुपमा सेवा प्रदान गर्न औषधिको आपूर्तिको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।

६.२. स्वास्थ्य संस्थामा आउने विरामिको संख्याको आधारमा तथा विरामिको रोगको आधारमा औषधिको माग आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।

६.३. म्याद नाघेका औषधिको सुचि तयारपारि बैठकमा धुलाउने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।

६.४.औषधि नष्टहुन बाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम राख्न भेन्टिलेसनयुक्त कोठाको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।

६.५.औषधि आपूर्ति तथा बितरण प्रणालिलाई पारदर्शि तथा आर्थिक ऐन अनुसार संचालन गर्नु पर्नेछ । यसको लागि स्वास्थ्य संस्थाको एक जना कर्मचारीलाई स्टोर किपर तोक्नु पर्ने छ ।

६.६.दफा६.५अनुसार तोकिएको स्टोरकिपरले नियमित जिन्सि श्रेप्ता मिलाउनु पर्ने छ ।दैनिक औषधिको खपतलाई मौजदात दैनिक अभिलेख राख्नु पर्ने छ । साथै चल अचल सम्पतिको विवरण जिन्सि रजिष्टर अनुसार दुरुस्त राख्नु पर्ने छ ।

६.७. औषधिको माग गर्दा Pull system मा आधारित माग प्रणाली अपनाउनु पर्ने छ ।

६.८. औषधिको माग आपूर्ति गर्दा समुदायमा हुन सक्ने महामारी रोग नियन्त्रणलाई समेत ध्यान पुरयाउनु पर्ने छ ।

६.९. म्याद नाघि धुलायको औषधिलाई बातावरण प्रतिकुल नरहने गरि नष्ट गर्नु पर्ने छ ।

६.१०.स्टोर किपरले खर्च भएर जाने र नजाने जिन्सी रजिष्टरको लगत राख्नु पर्ने छ ।

६.११.स्टोर किपरले औषधि तथा जिन्सि सामानको रेकर्ड राखी व्यवस्थापन समिति समक्ष बार्षिक अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।

७. प्रशासनिक व्यवस्थापन

- ७.१. स्वास्थ्य संस्थाको दैनिक प्रशासनिक कामकाजको लागि व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ । यसको लागि एक जना कर्मचारीलाई फोकल पर्सन तोक्नु पर्ने छ ।
- ७.२. तोकिएको फोकल पर्सनले स्वास्थ्य संस्थाको प्रशासनिक चुष्टा राख्नु पर्ने छ ।
- ७.३. कर्मचारिको हाजिरी रजिष्टर, ब्यक्तिगत फाईल तथा विदा अभिलेख रेकर्ड राख्नु पर्ने छ ।
- ७.४. प्रत्येक महिनाको हाजिरी रेकर्ड घोरानीक उप(महानगरपालिकामा पठाउनु पर्ने छ ।
- ७.५. अफिसियल चिठिपत्र तथा कागजात फाईलिङ प्रणालिमा राख्नु पर्ने छ ।
- ७.६. अफिसियल कागजातलाई सुरक्षितरूपमा राख्न विशेषसावधानि अपनाउनु पर्ने छ ।
- ७.७. प्रशासनिक सुधारको लागि अनलाईन प्रणालिमा लग्नु पर्ने छ ।

८. समुदाय स्वास्थ्य कार्यक्रम

- ८.१. स्वास्थ्य संस्थाको सेवा लिन बन्चित सेवाग्राहिलाई घरदैलोमै आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।
- ८.२. घरदैलोमा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य संस्थाबाट एक जना अ.हे.ब.र एक जना अ.न.मि.फिल्डमा खटाउनु पर्ने छ । आवश्यकता अनुसार जनशक्ति थप गर्न सकिने छ ।
- ८.३. दफा ८.२ अनुसार फिल्डमा खटिने स्वास्थ्य कर्मिले फिल्ड फर्मेट बनाई निर्धारित तालिका अनुसार फिल्डमा खटिई तोकिए बमोजिमको सेवा प्रदान गर्नु पर्ने छ ।
- ८.४. फिल्ड फर्मेट तयार गरि व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षले प्रमाणित र स्वास्थ्य चौकि प्रमुख बाट सिफारिस गरी घोरानी उप(महानगरपालिकामा पेश गर्नु पर्ने छ ।
- ८.५. फिल्ड फर्मेट बनाउदा अर्को व्यवस्था नभए सम्म साबिककै स्वास्थ्य संस्थाबाट गरिने क्षेत्रलाई समेत समेटी फिल्ड बनाउनु पर्ने छ ।
- ८.६. फिल्ड फर्मेट मा खोपक्लिनिक, गाउँघर क्लिनिक, ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य परिक्षण घरदैलो, एल.क्या. स्कूल स्वास्थ्य शिक्षा, आमा समुह बैठक, गाउँघर पुर्णसरसफाई चेतनामुलक स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम समेटिएको हुनु पर्ने छ ।
- ८.७. फिल्ड फर्मेट कम्तिमा १६ दिनको बनाउनु पर्ने छ । फिल्डमा खटिने स्वास्थ्य कर्मिलाई यातायातको खर्चको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ । फिल्ड समाप्त भए पछि सोको प्रतिवेदन स्वास्थ्य संस्थामा पेश गर्नु पर्ने छ ।
- ८.८. फिल्डमा खटिदा सार्वजनिक विदा समेत काम गर्दा सोको सट्टा विदा दिनु पर्ने छ ।

९. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिका कार्यक्रम अनुगमन तथा मुल्यांकन

- ९.१. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिका कार्यक्रमलाई आमा तथा शिशु बालबालिकाको स्वास्थ्य हेरचाहको लागि अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नु पर्ने छ ।
- ९.२. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिकाहरुको लगत राख्नु पर्ने छ ।
- ९.३. ६० वर्ष उमेर पुगेका महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिकाहरुलाई सम्मानजनक विदाई गर्न विशेष कार्यक्रम ल्याउनु पर्ने छ ।
- ९.४. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिकाहरुको उचित कार्यसम्पादन मुल्यांकन गर्नु पर्ने छ ।
- ९.५. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिकाको कार्यसम्पादनको आधारमा पुरस्कार तथा कार्य सम्पादन कमजोर वा सन्तोषजनक नभयका महिला स्वास्थ्य स्वयम सेबिकाहरुलाई स्वेचछक विदाईको अवसर दिनु पर्ने छ ।

- ९.६. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका कार्यक्रमलाई अर्धवार्षिक समिक्षा गर्नु पर्ने छ ।
- ९.७. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका कार्यक्रमलाई वडा समितिमा समिक्षा गरि महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका कार्यक्रमलाई आमा तथा बालमैत्रि बनाउनु पर्ने छ ।
- ९.८. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका स्थायीरूपमा आफ्नै तोकियको वडा टोलमा बसोबास गरि सेवा पुरयानु पर्ने छ अन्यथा त्यस्तो महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकालाई सम्मानजनक विदाईको लागि पहल गरिने छ ।
- ९.९. रिक्त रहेको महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाको पद पूर्ति सम्बन्धमा सम्बन्धित आमा समुहको सिफारिसको आधारमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिले नियुक्ति गर्न सक्ने छ ।

१०. गाउँघर क्लिनिक व्यवस्थापन

- १०.१. स्वास्थ्य संस्था भन्दा टाढा रहेका वस्तिहरुमा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न गाउँघर क्लिनिकसेवाको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।
- १०.२. गाउँघर क्लिनिकबाट दिईने सेवाहरु गुणस्तरिय बनाउन भौतिक पुर्वाधार तथा फर्निचरको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
- १०.३. गाउँघर क्लिनिकमासिकरूपमा एक पटक संचालन गर्नु पर्ने छ। तर आवश्यकता भएमा धेरै पटक पनि संचालन गर्न सकिने छ ।
- १०.४. गाउँघर क्लिनिकबाट दिईने सेवा लाई प्रभावकारी बनाउन जन सहभागिता जुटाउनु पर्ने छ ।

११. खोप क्लिनिक व्यवस्थापन

- ११.१. खोप लगाउन पाउनु बालबालिकाहरुको नैसर्गिक अधिकार भएकोले स्वास्थ्य संस्था अन्तरगत रहेका खोपकेन्द्रहरुलाई सुरक्षित तथा गुणस्तरिय बनाउन भौतिक पुर्वाधार तथा फर्निचरको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
- ११.२. खोपकेन्द्रको आफ्नै भवन वाट खोप सेवा प्रदान गर्नु पर्ने छ ।
- ११.३. खोपकेन्द्रमा नियमित भ्याक्सिन हुवानिको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ
- ११.४. खोपकेन्द्र सेवा लाई प्रभावकारी बनाउन जन सहभागिता जुटाउनु पर्ने छ ।

१२. २४ घण्टे प्रसुति सेवा व्यवस्थापन

- १२.१. २४ घण्टे प्रसुति सेवा लागु भएको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत सुरक्षित प्रसुति सेवा प्रदान गर्न जनशक्ति को व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।
- १२.२. सुरक्षित प्रसुति सेवा प्रदान गर्न गुणस्तरिय भौतिक पुर्वाधारको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
- १२.३. आमा सुरक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारि बनाउन अर्धवार्षिक समिक्षा गर्नु पर्ने छ ।

१३. स्वास्थ्य शिविर

- १३.१. व्यवस्थापन समितिले वर्षमा एक पटक विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्नु पर्ने छ ।
- १३.२. विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्न श्रोतको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।

१४. महामारी रोग नियन्त्रण

- १४.१. व्यवस्थापन समितिले आफ्नो क्षेत्रमा हुने भ्राडापखाला, दैवीप्रकोपबाट उत्पन्न हुने महामारी रोग नियन्त्रण गर्न व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।
- १४.२. व्यवस्थापन समितिले आफ्नो क्षेत्रमा हुने भ्राडापखाला, दैवीप्रकोपबाट उत्पन्न हुने महामारी रोग समयमै नियन्त्रण गर्नको लागि चउप्प चवकउयलक त्भक(च)गठन गर्नु पर्ने छ ।

१५. नसर्ने रोग नियन्त्रणको लागि एकिकृत चिकित्साव्यवस्थापन

१५.१ वातवरण प्रदुषण,बढ्दो शहरिकरण,विलासितापूर्ण जीवनशैलि,खानपानमा मिसावटआदि वाट मानिसको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असरपारी दिन प्रति दिन नसर्ने रोगहरु मुटु,मृगौला,कलेजो,आन्द्रा ,मानसिक ,लगायतका अंगहरुमा नसर्नेरोगहरु भई जन स्वास्थ्य समस्याको रुपमा देखा परि रहेको अबस्था तथा एलोप्याथि औषधिको साथै अन्य उपचार पद्धति आयुर्वेदिक,प्राकृतिक चिकित्सा,फिजियोथेरापि,योग शिविर,जस्ता पद्धति समावेस गर्दै जानु पर्ने छ ।

१५.२ तोकिएको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा एलोप्याथि संगै आयुर्वेदिक चिकित्सा सेवा प्रदान गर्न व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

१५.३ बढ्दो वातवरण प्रदुषण तथा बढ्दो विलासि खानपानले गर्दा शरिरलाई असर पार्ने भएकाले आफ्नो स्वास्थ्यको आफै ख्याल राखौ भन्ने नारामा स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतना मुलक सामग्री प्रचार प्रशार, बितरण,समिक्षा को व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

भाग - ४

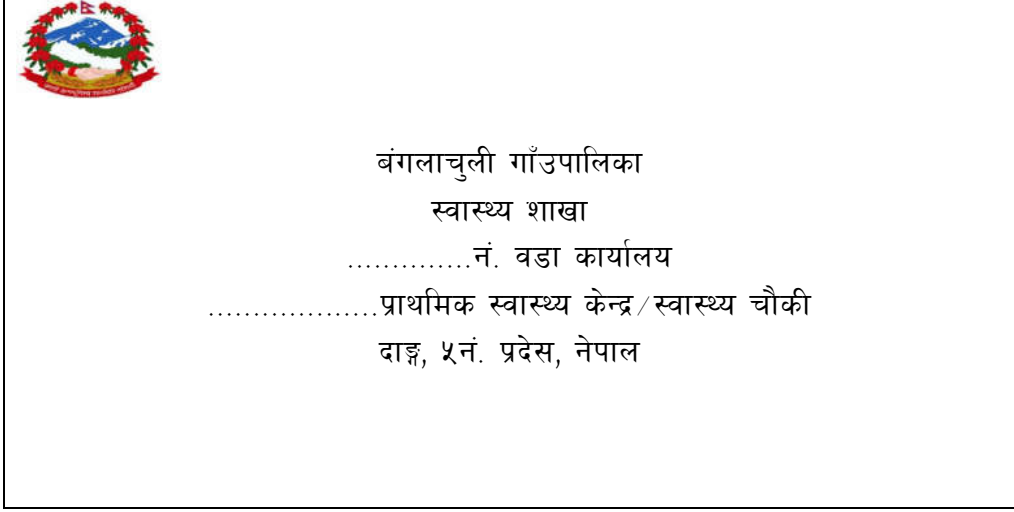
स्वास्थ्य संस्थाको स्वामित्व

१६. स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानीय तहमानै हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धमा नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ र ९ मा स्थानीय तहमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानीय तहमानै हस्तान्तरण गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार (माननिय स्वास्थ्य मन्त्रीस्तर)को मिति २०७४।५।१९को २नं.को निर्णय अनुसार स्वास्थ्य संस्थाको स्वामित्वमा रहेको जग्गा,जमिन,भवन,औषधि,उपकरण लगायत स्वास्थ्य संस्थाको चल अचल सम्पुर्ण सम्पति स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गर्ने निर्णय भएअनुसार स्थानीय तहको स्वामित्वमा रहने छ ।

भाग - ५
साईनबोर्ड

१७. स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भई सकेको अवस्थामा संस्थाको साइनबोर्ड तपसिल बमोजिम हुनेछ ।

१८. स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भई सकेको अवस्थामा संस्थाको लेटर प्याड तपशिल बमोजिम हुनेछ

बंगलाचुली गाँउपालिका
स्वास्थ्य शाखा
.....नं. वडा कार्यालय
.....प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/स्वास्थ्य चौकी
दाङ्ग, ५ नं. प्रदेश, नेपाल

प.स.:

च.नं. :

मिति :

विषय :

श्री .....

१९. स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानिय तहमा हस्तान्तरण भई सकेको अवस्थामा संस्थाको अफिस छाप तपशिल बमोजिम हुनेछ

बंगलाचुली गाँउपालिका

स्वास्थ्य शाखा

..... नं. वडा कार्यालय

..... प्रा.स्वा.के/स्वास्थ्य चौकी

दाङ्ग ५ नं. प्रदेश नेपाल

 <p>बंगलाचुली गाँउपालिका स्वास्थ्य शाखा १ नं. वडा कार्यालय प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्युजा, दाङ्ग, ५ नं. प्रदेश, नेपाल</p>	 <p>बंगलाचुली गाँउपालिका स्वास्थ्य शाखा ३ नं. वडा कार्यालय काभ्रे स्वास्थ्य चौकी दाङ्ग, ५ नं. प्रदेश, नेपाल</p>	 <p>बंगलाचुली गाँउपालिका स्वास्थ्य शाखा ५ नं. वडा कार्यालय लोहारपानी स्वास्थ्य चौकी दाङ्ग, ५ नं. प्रदेश, नेपाल</p>
 <p>बंगलाचुली गाँउपालिका स्वास्थ्य शाखा ८ नं. वडा कार्यालय हाँसीपुर स्वास्थ्य चौकी दाङ्ग, ५ नं. प्रदेश, नेपाल</p>		

२०. स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि समायानुकुल संशोधन गर्न सकिने छ ।